

KNF

KOMISJA
NADZORU
FINANSOWEGO

Informacja o sytuacji banków spółdzielczych
i zrzeszających po IV kwartale 2019 r.

Warszawa, maj 2020 r.

1 Najważniejsze spostrzeżenia i wnioski

1.1 Banki spółdzielcze

Na koniec grudnia 2019 r. działało 538 banków spółdzielczych¹, w tym 322 były członkami systemu ochrony IPS BPS, a 194 IPS SGB.

Poza IPS funkcjonowały 22 banki, w tym 15 posiadało fundusze własne na koniec grudnia 2019 r. przekraczające równowartość 5 mln euro.

Wynik finansowy netto banków spółdzielczych zwiększył się w stosunku do grudnia 2018 r. o 2,6% (do 639,3 mln zł). Stratę netto w łącznej kwocie 122,0 mln zł poniosło 15 banków.

Głównym czynnikiem wzrostu były wynik odsetkowy i pozaodsetkowy. Drugim czynnikiem wzrostu były pozostałe przychody i koszty, czyli operacje jednorazowe. W konsekwencji nastąpił przyrost wyniku działalności bankowej o 3,8%.

Niekorzystnie na wynik oddziaływał wzrost salda rezerw celowych na należności o 15,3% w stosunku do grudnia 2018 r. oraz wzrost kosztów operacyjnych o 2,3%. Spowodowało to niewielki spadek wskaźników ROA i ROE mimo poprawy wskaźnika C/I.

Należności banków spółdzielczych od sektorów niefinansowego i samorządowego wzrosły w stosunku do grudnia 2018 r. o 4,0% do 78,0 mld zł (w całym sektorze bankowym również o 4,0%).

Kredyty mieszkaniowe stanowiły 64,8% kredytów dla osób prywatnych. Ich saldo wynosiło na koniec grudnia 2019 r. 12,9 mld zł (19,2% kredytów dla sektora niefinansowego), z czego 12,0 mln zł było denominowane w walutach obcych.

Jakość należności banków spółdzielczych od sektora niefinansowego i jednostek samorządu terytorialnego w stosunku do grudnia 2018 r. poprawiła się nieznacznie: udział należności zagrożonych w należnościach ogółem od sektorów niefinansowego oraz samorządowego wyniósł 7,8% (w grudniu 2018 r. 7,9%).

Udział należności zagrożonych w należnościach od sektora niefinansowego wyniósł w grudniu 2019 r. 9,0% podobnie, jak w grudniu 2018 r.

Poziom wyrezerwowania należności od sektora niefinansowego zwiększył się z 43,1% do 45,9%.

Depozyty w bankach spółdzielczych wzrosły w stosunku do grudnia 2018 r. o 9,9%, (w sektorze bankowym o 8,4%) do 135,2 mld zł.

W bankach spółdzielczych rośnie nadwyżka depozytów sektora niefinansowego nad kredytami tego sektora. Jest ona lokowana głównie w bankach zrzeszających i w instrumenty dłużne, przede wszystkim obligacje Skarbu Państwa i bony pieniężne Narodowego Banku Polskiego, oraz, w mniejszym stopniu, przeznaczane na akcję kredytową dla samorządów.

Fundusze własne banków spółdzielczych w stosunku do grudnia 2018 r. wzrosły o 3,0% do 12,4 mld zł.

Łączny współczynnik kapitałowy banków spółdzielczych wyniósł w grudniu 2019 r. 16,8%, zaś w grudniu 2018 r. 17,0%, natomiast współczynnik Tier1 16,9% w grudniu 2018 r. i 16,7% w grudniu 2019 r.

Fundusze własne wyższe niż równowartość 5 mln euro posiadały w grudniu 2019 r. 192 banki wobec 185 w grudniu 2018 r.

1.2 Banki zrzeszające

Wg stanu na koniec grudnia 2019 r. funkcjonowały 2 banki zrzeszające: Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. w Warszawie oraz SGB-Bank S.A. w Poznaniu. Banki zrzeszające na koniec grudnia 2019 r. wykazały zysk netto w kwocie 52,3 mln zł tj. o 176,3 mln zł więcej niż w grudniu 2018 r.

¹ Po dacie analizy działalność zakończyły 3 banki spółdzielcze: Podkarpacki Bank Spółdzielczy w Sanoku (działalność zawieszona decyzją BFG), Bank Spółdzielczy w Dołhobyczowie (Bankiem zarządza BS w Zamościu), Bank Spółdzielczy w Przemkowie (Bank przejęty przez SGB-Bank w ramach wszczętej przez BFG przymusowej restrukturyzacji).

Należności brutto banków zrzeszających od sektora niefinansowego i samorządowego wzrosły w stosunku do grudnia 2018 r. o 0,8% i wyniosły 13,6 mld zł, zaś w przypadku samego sektora niefinansowego zmniejszyły się o 7,4%, do 10,0 mld zł.

W stosunku do grudnia 2018 r. nastąpiła poprawa jakości należności banków zrzeszających od sektora niefinansowego oraz samorządów.

Zmniejszył się natomiast poziom wyzerwowania należności od sektora niefinansowego z 44,8% do 38,9% w grudniu 2019 r.

Depozyty w bankach zrzeszających wzrosły w stosunku do grudnia 2018 r. o 20,2% (tj. o 6,6 mld zł, do 39,4 mld zł). Są one silnie skorelowane z depozytami składanymi przez banki zrzeszone.

Fundusze własne banków zrzeszających na koniec grudnia 2019 r. były wyższe o 19,7% niż w grudniu 2018 r. i wyniosły 2,1 mld zł. Kapitał Tier I stanowił 69,9% funduszy własnych (75,5% w grudniu 2018 r.).

Dane liczbowe

Szczegółowe dane liczbowe sektora banków spółdzielczych dostępne są na stronie Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego: https://www.knf.gov.pl/publikacje_i_opracowania w zakładce dane statystyczne.

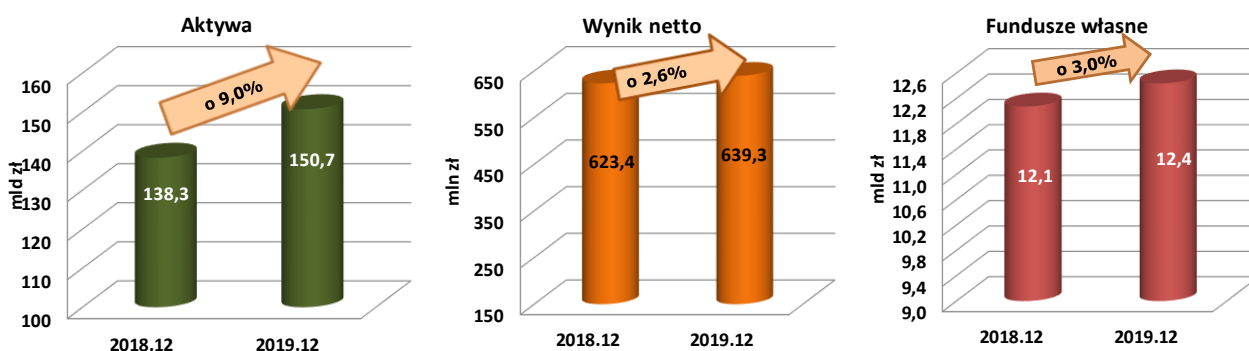
2 Charakterystyka ogólna sektora banków spółdzielczych

Na koniec grudnia 2019 r. działało 538 banków spółdzielczych, w tym 322 było członkami systemu ochrony IPS BPS, a 194 IPS SGB.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (j.t.: Dz.U.2020.449) dotychczasowe umowy zrzeszenia przestały już obowiązywać w przypadku banków spółdzielczych pozostających poza IPS: w dniu 23 listopada 2018 r. wygasła umowa zrzeszenia SGB-Banku S.A., a 31 grudnia 2018 r. Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. Oznacza to koniec 36-miesięcznego okresu przejściowego, o którym mowa w art. 22b ust. 12 ww. ustawy. Po zakończeniu wymienionego okresu przejściowego banki, które posiadają fundusze własne o równowartości 5 mln euro oraz nie są uczestnikami IPS i nie uzyskały samodzielności przed upływem okresu przejściowego stają się samodzielne z mocy w/w ustawy, w szczególności nie jest wymagana zgoda KNF na ich samodzielną działalność. Nie wyklucza to ich przystąpienia do IPS.

Poza IPS funkcjonowały 22 banki, w tym 15 posiadało fundusze własne na koniec grudnia 2019 r. przekraczające 5 mln euro.

Wykres 2.1 Zmiany podstawowych wielkości charakteryzujących banki spółdzielcze

Tabl. 2.1 Wybrane wskaźniki banków spółdzielczych

	ROA (%)	ROE (%)	C/I (%)	aktywa / zatrudnienie (tys. zł)	wynik finansowy netto / zatrudnienie (tys. zł)	koszty pracy / zatrudnienie (tys. zł)	TCR (%)	Wsp. Tier I (%)	udział należności zagrożonych w należnościach od sektora niefinansowego (%)	poziom wyrezerwowania należności z utratą wartości od sektora niefinansowego (%)	relacja kredyty / depozyty - sekt. niefinans. (%)
2018.12	0,5	5,2	67,9	4 462,9	20,1	69,0	17,7	16,8	9,0	43,1	57,4
2019.12	0,4	5,1	66,6	4 932,1	20,9	72,9	17,7	17,0	9,0	45,9	54,3

Łączny współczynnik kapitałowy nie zmienił się w stosunku do grudnia 2018 r.

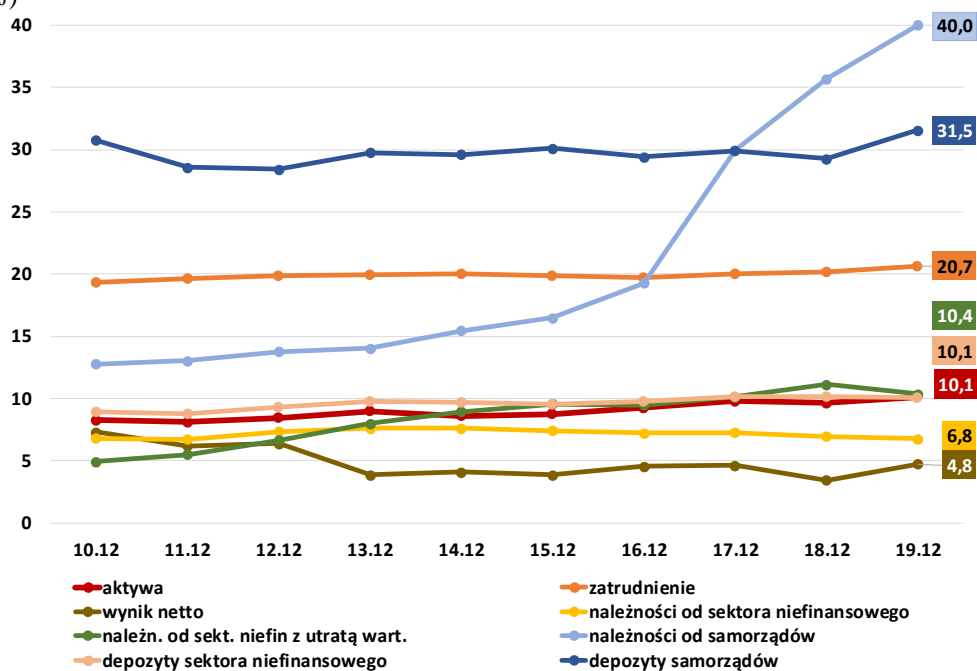
2.1 Sektor spółdzielczy na tle sektora bankowego

Sektor spółdzielczy miał dość stabilny udział w rynku bankowym (pod względem aktywów, zatrudnienia, depozytów sektora niefinansowego i samorządów, należności od sektora niefinansowego), wyjąwszy udział w kredytach dla sektora samorządowego, gdzie odnotowano wzrost udziału.

Sektor spółdzielczy ma nieproporcjonalnie duży udział w zatrudnieniu w stosunku do aktywów. Wynika to z faktu, iż jest rozproszony, a banki działają w mniejszej skali. Poszczególne funkcje są powielane w każdym banku.

Warto zwrócić uwagę na znaczenie sektora spółdzielczego w obsłudze samorządów: wysoki udział w depozytach oraz szybko rosnący udział w kredytach. Przyrost kredytów dla samorządów jest spowodowany m. in. środkami z unijnego funduszu spójności. W tym przypadku przekazanie środków następuje po wykonaniu inwestycji. Banki chętnie finansują tego typu projekty ponieważ mają gwarancję spłaty – środki, po zakończeniu inwestycji są przelewane przez uprawnioną instytucję bezpośrednio na rachunek banku, po uprzednim sprawdzeniu zgodności wykonania z projektem.

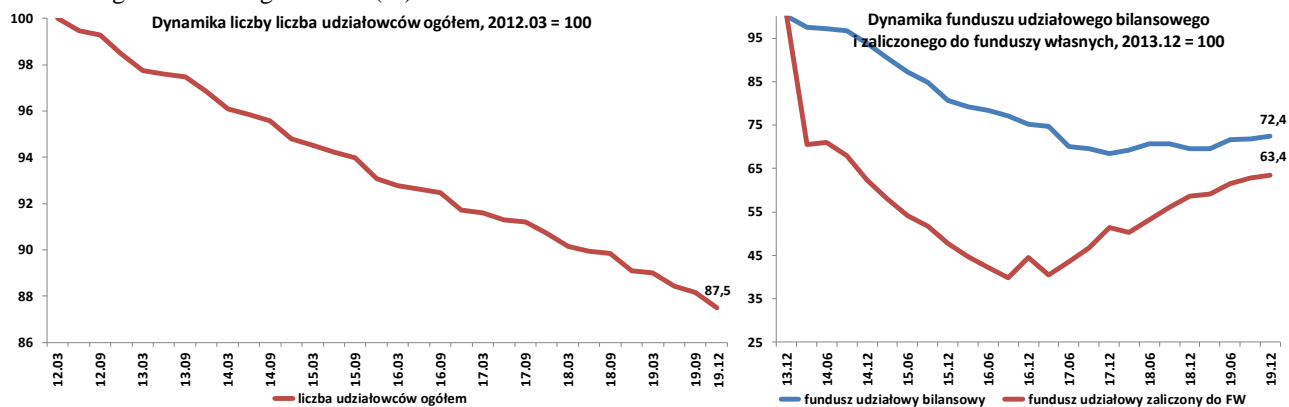
Wykres 2.2 Udziały sektora spółdzielczego (banki spółdzielcze i zrzeszające) w podstawowych wielkościach sektora bankowego (%)

2.2 Udziałowcy i fundusz udziałowy

Fundusz udziałowy bilansowy banków spółdzielczych wyniósł na koniec grudnia 2019 r. 535 mln zł, natomiast zaliczony do funduszy CET1 468 mln zł, tj. 87,5% funduszu bilansowego.

Wykres 2.3 Dynamika liczby udziałowców – osób fizycznych – banków spółdzielczych oraz funduszu udziałowego bilansowego i zaliczonego do FW (%)

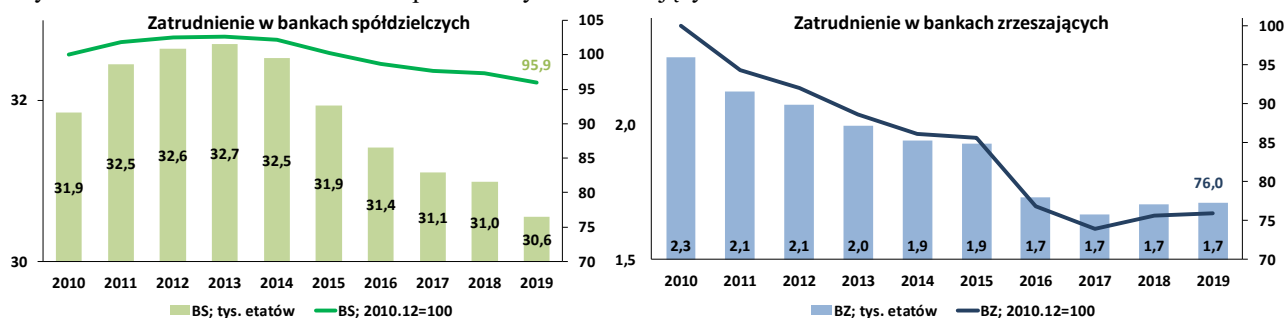

2.3 Zatrudnienie i placówki

Zatrudnienie w bankach spółdzielczych i zrzeszających powoli zmniejsza się (w bankach spółdzielczych począwszy od 2013 r.), w ciągu 2019 r. zmniejszyło się o 427 osób (o 1,3%). Trzeba zwrócić uwagę (por. wykres 2.2), że udział zatrudnienia w sektorze bankowości spółdzielczej w sektorze bankowym ogółem jest dwukrotnie większy niż udział aktywów sektora spółdzielczego w aktywach sektora bankowego ogółem.

Przeciętne zatrudnienie wyniosło 56,8 etatu.

Wykres 2.4 Zatrudnienie w bankach spółdzielczych i zrzeszających w okresie od 2010 r.

3 Banki spółdzielcze

Suma bilansowa banków spółdzielczych wzrosła, w stosunku do grudnia 2018 r. o 9,0% (o 12,4 mld zł), do 150,7 mld zł (suma bilansowa całego sektora bankowego wzrosła o 5,5%).

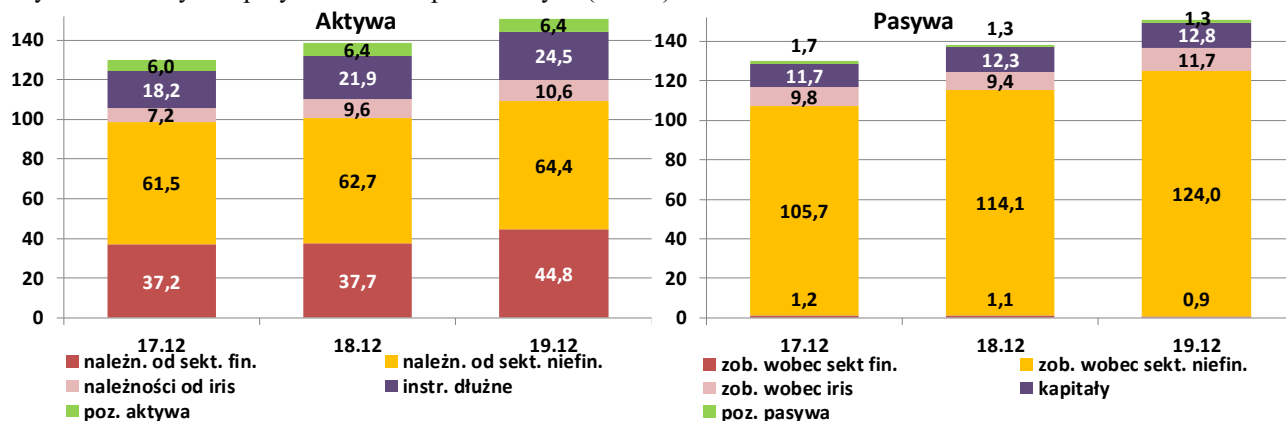
Podstawowymi zmianami po stronie pasywów w bankach spółdzielczych były²:

- wzrost zobowiązań wobec sektora niefinansowego o 9,9 mld zł;
- wzrost zobowiązań wobec sektora instytucji rządowych i samorządowych o 2,3 mld zł;
- wzrost kapitałów o 0,4 mld zł;
- spadek zobowiązań wobec sektora finansowego o 0,2 mld zł.

Spośród zmian w aktywach banków spółdzielczych wskazać należy:

- wzrost należności od sektora finansowego o 7,0 mld zł;
- wzrost instrumentów dłużnych o 2,7 mld zł;
- wzrost należności od sektora niefinansowego o 1,7 mld zł;
- wzrost należności od sektora instytucji rządowych i samorządowych o 1,1 mld zł.

Wykres 3.1 Aktywa i pasywa banków spółdzielczych (mld zł)

3.1 Kredyty i inne należności brutto banków spółdzielczych

Należności brutto banków spółdzielczych od trzech sektorów (finansowego, niefinansowego oraz rządowego i samorządowego) wzrosły o 8,4% (w całym sektorze bankowym o 4,1%), ze 114,0 mld zł do 123,6 mld zł.

² Ewentualne różnice pomiędzy danymi, z zestawienia a danymi na wykresach spowodowane są zaokrągleniami.

Tabl. 3.1 Banki spółdzielcze – struktura i dynamika kredytów i innych należności brutto ogółem oraz udział należności zagrożonych brutto

	Kredyty i inne należności brutto (mld zł)		Struktura i dynamika należności brutto (%)			Należności zagrożone brutto (%)				
						udział należności zagrożonych		struktura należności zagrożonych		dynamika 18.12=100
	18.12	19.12	18.12	19.12	dynamika 18.12=100	18.12	19.12	18.12	19.12	
monetarne instytucje fin.	38,4	44,9	33,7	36,3	116,9	0,0	0,0	0,0	0,0	261,4
pozostałe instytucje fin.	0,6	0,7	0,5	0,6	112,7	7,0	6,2	0,7	0,7	98,9
sektor niefinansowy	65,5	67,4	57,4	54,5	102,9	9,0	9,0	98,9	99,0	102,3
sektor samorządowy	9,5	10,6	8,4	8,6	111,2	0,2	0,1	0,3	0,2	67,7
sektor rządowy i FUS	0,0	0,0	0,0	0,0	114,9	0,0	0,0	0,0	0,0	380,7
Razem	114,0	123,6	100,0	100,0	108,4	5,2	4,9	100,0	100,0	102,2

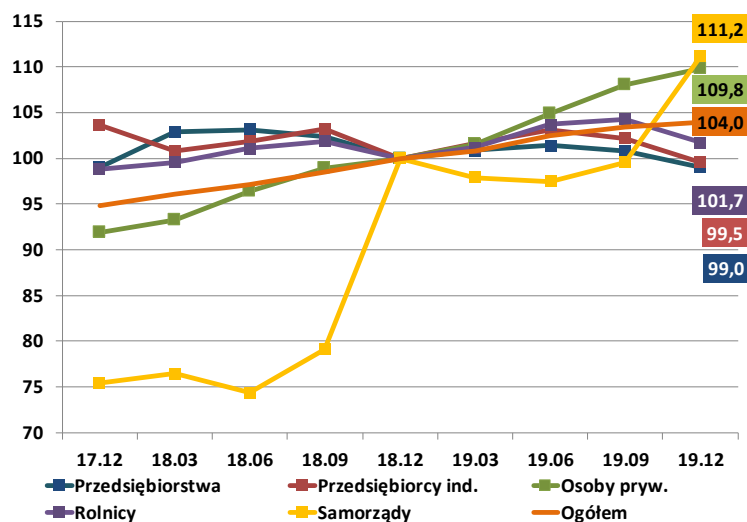
Zauważyć trzeba, że należności zagrożone w portfelu kredytów od sektora niefinansowego stanowiły 99,0% wszystkich należności zagrożonych całego portfela kredytowego. Jednocześnie dynamika należności ogółem wyprzedzała dynamikę należności zagrożonych (odpowiednio 108,4% i 102,2%). Podobnie w przypadku należności od sektora niefinansowego: dynamika należności ogółem wyprzedzała dynamikę należności zagrożonych (odpowiednio: 102,9% i 102,3%).

3.1.1 Kredyty i inne należności brutto od sektorów niefinansowego i samorządowego

Należności banków spółdzielczych od sektorów niefinansowego i samorządowego wzrosły w stosunku do grudnia 2018 r. o 4,0% do 78,0 mld zł (w całym sektorze bankowym również o 4,0%).

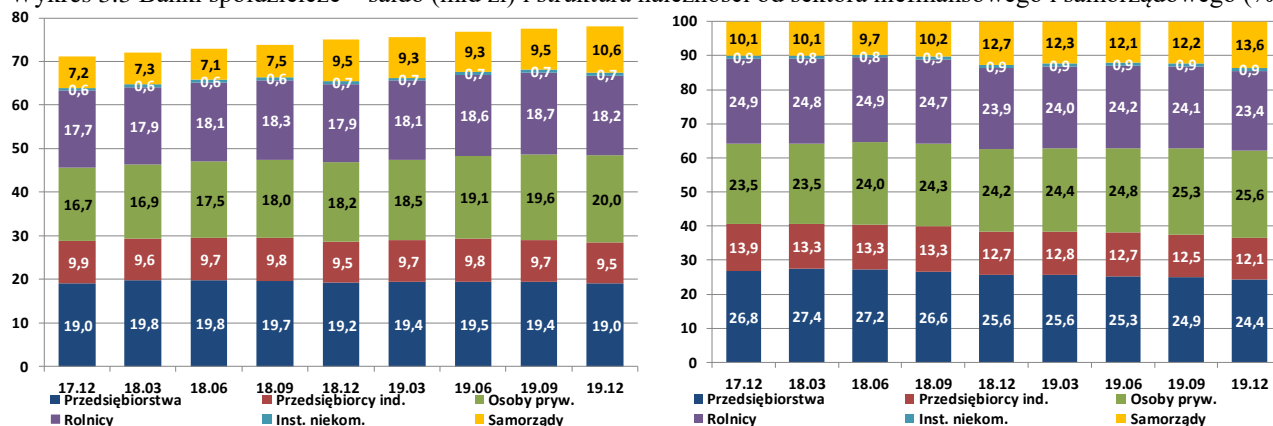
W IV kwartale 2018 r. należności od samorządów bardzo silnie wzrosły, podobnie jak w IV kwartale 2019 r. Trzeba też zauważyć znaczący wzrost należności od osób prywatnych. Oba te zjawiska świadczą o próbie przeorientowania polityki kredytowej przez banki spółdzielcze. Jest to zjawisko obserwowane od dłuższego czasu i świadczy o zwiększającym się zainteresowaniu banków spółdzielczych tymi rynkami.

Wykres 3.2 Banki spółdzielcze – dynamika należności od podmiotów sektora niefinansowego i samorządowego, 2018.12 = 100

Należy dodać, że 64,8% kredytów dla osób prywatnych to kredyty mieszkaniowe. Ich saldo wynosiło na koniec grudnia 2019 r. 12,9 mld zł (19,2% kredytów dla sektora niefinansowego), z czego 12,0 mln zł było denominowane w walutach obcych.

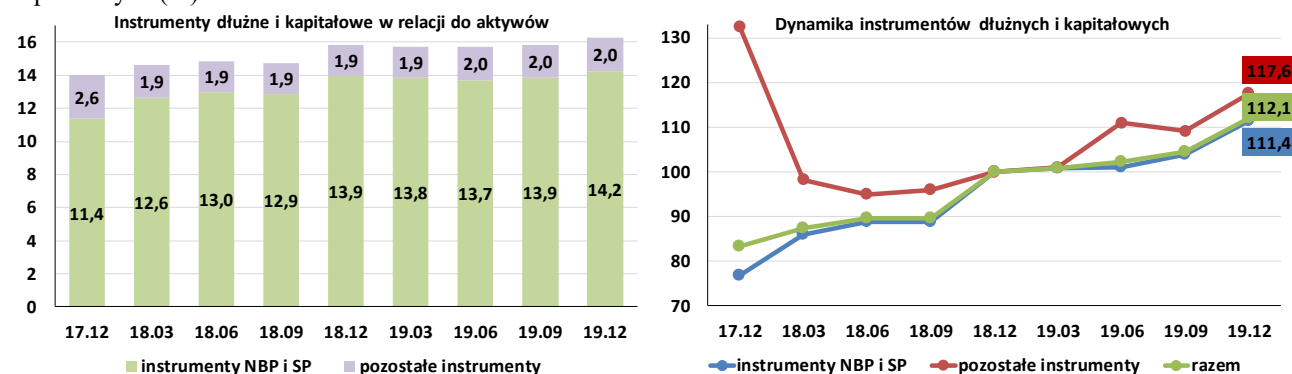
Wykres 3.3 Banki spółdzielcze – saldo (mld zł) i struktura należności od sektora niefinansowego i samorządowego (%)

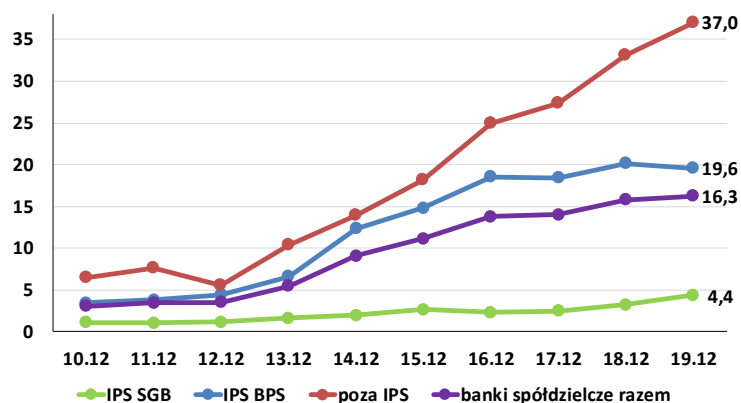
3.2 Instrumenty dłużne

Instrumenty dłużne w bankach spółdzielczych (również w bankach zrzeszających) – zwłaszcza bony NBP i obligacje SP – pełnią głównie rolę zabezpieczenia płynności. Niemniej na ich poziom w relacji do aktywów wyraźny wpływ ma również popyt na kredyt w terenie działania zrzeszonych banków spółdzielczych. Banki spółdzielcze w IPS BPS posiadają kilkakrotnie więcej instrumentów dłużnych – w relacji do aktywów – niż banki spółdzielcze w IPS SGB. Obrazuje to wykres 3.5 poniżej. Banki spółdzielcze w IPS SGB zabezpieczają swoją płynność głównie lokatami w banku zrzeszającym.

Wykres 3.4 Banki spółdzielcze – dynamika (2018.12 = 100) oraz udział w aktywach instrumentów dłużnych i kapitałowych (%)

Wykres 3.5 Banki spółdzielcze – instrumenty dłużne i kapitałowe w relacji do aktywów (%)

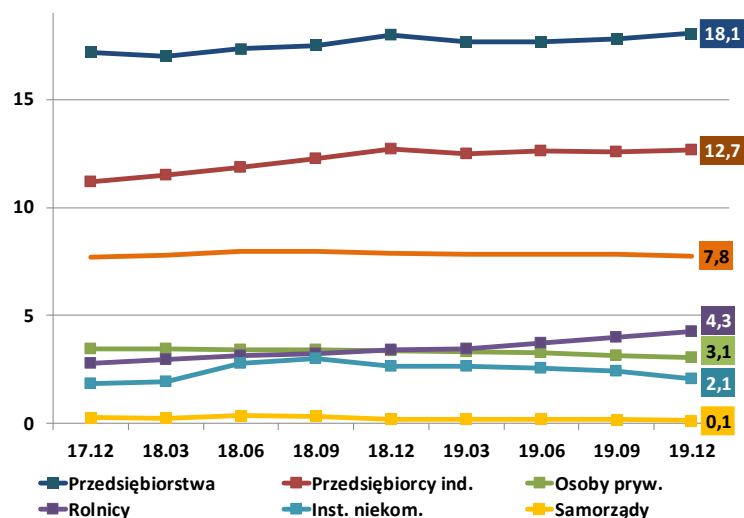

3.3 Jakość należności od sektora niefinansowego i jednostek samorządu terytorialnego

Jakość należności banków spółdzielczych od sektora niefinansowego i jednostek samorządu terytorialnego w stosunku do grudnia 2018 r. poprawiła się nieznacznie: udział należności zagrożonych w należnościach ogółem od sektorów niefinansowego oraz samorządowego wyniósł 7,8% (w grudniu 2018 r. 7,9%).

Udział należności zagrożonych w należnościach od sektora niefinansowego wyniósł w grudniu 2019 r. 9,0% podobnie, jak w grudniu 2018 r.

Wykres 3.6 Banki spółdzielcze – udział należności zagrożonych w należnościach sektora niefinansowego i samorządowego – według podmiotów (%)

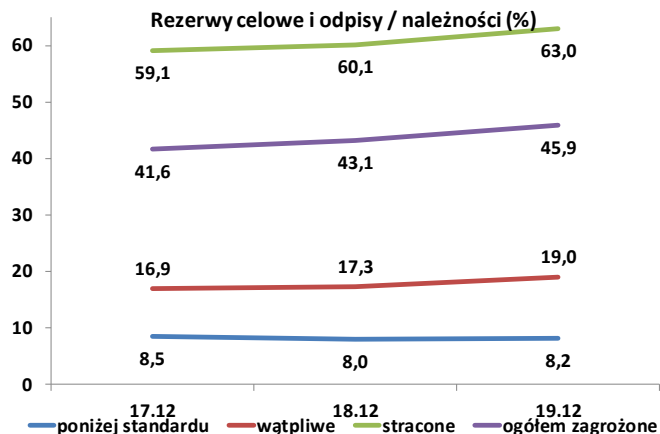

Utrzymuje się dobra jakość należności od osób prywatnych, w tej grupie klientów należy zasygnalizować jakość kredytów mieszkaniowych, w których udział należności zagrożonych wyniósł w grudniu 2019 r. 1,4% (w grudniu 2018 r. 1,6%). Należy jednak zauważyć, że jest to portfel o wysokiej dynamice wzrostu.

3.3.1 Rezerwy celowe oraz odpisy na należności zagrożone

Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 12 października 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków, spowodowało istotne zwiększenie poziomu wyrezerwowania należności z utratą wartości od sektora niefinansowego, począwszy od grudnia 2017 r. Wynikiem rozporządzenia było zwiększenie podstawy tworzenia rezerw celowych o odsetki zastrzeżone, a w konsekwencji utworzenie odpisów aktualizujących na te odsetki, czego do tej pory banki stosujące zasady PSR nie robiły. Powyższa zmiana wpłynęła także korzystnie na wyniki banków spółdzielczych, gdyż odsetki zastrzeżone nie stanowiły przychodu banku a obecnie są zaliczane do przychodów odsetkowych. Stosowny odpis na te odsetki jest tworzony zgodnie z przepisami powyższego rozporządzenia w odpowiednim procencie w zależności od grupy ryzyka danej należności. Zauważyć należy, że część banków spółdzielczych nadal tworzy ww. odpisy w kwocie odpowiadającej 100% naliczonych odsetek. W tych przypadkach ww. zmiana nie miała wpływu na wyniki tych banków. Niezależnie od powyższych zmian wskazać należy, że średni poziom wyrezerwowania w sektorze stale rośnie.

Wykres 3.7 Banki spółdzielcze – relacja rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących do należności od sektora niefinansowego wg kategorii ryzyka (%)

W stosunku do banków o najniższym poziomie wyrezerwowania należności, skierowane zostały wystąpienia nadzorcze z żądaniem przekazania informacji umożliwiającej weryfikację formalnej poprawności działań

podjętych przez banki w tym zakresie. Tego typu działania podejmowane są również w trakcie aktualizacji kwartalnych ocen BION.

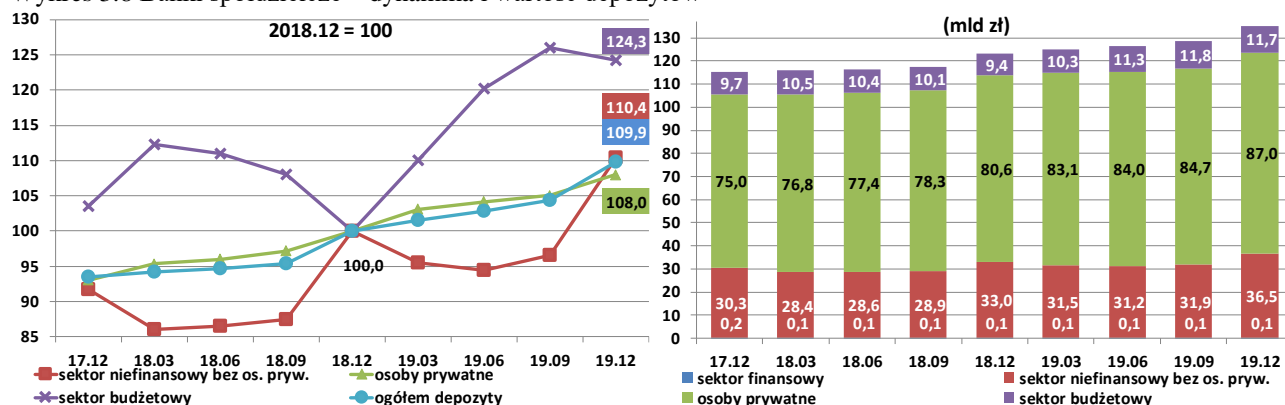
Należy w tym miejscu wspomnieć, że KNF wystąpiła do Ministerstwa Finansów o zmianę rozporządzenia w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków w sprawie przedłużenia terminów możliwości obniżania podstawy tworzenia rezerw celowych o stosowane zabezpieczenia. Spowodowane jest to długotrwałymi postępowaniami sądowymi w przypadku niespłaconych należności, co powoduje przekroczenia tych terminów i – w konsekwencji – konieczność utworzenia przez banki rezerw celowych równych należnościom pozostałym do spłacenia, co oznacza zmniejszenie wyników banków, a w wielu przypadkach straty. Występując o dokonanie wskazanych zmian w rozporządzeniu, Urząd KNF kierował się potrzebą realizacji zasady proporcjonalnego traktowania banków stosujących międzynarodowe i polskie standardy rachunkowości.

Konieczne zmiany zostały dokonane w Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 16 kwietnia 2020 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków.

3.4 Depozyty banków spółdzielczych

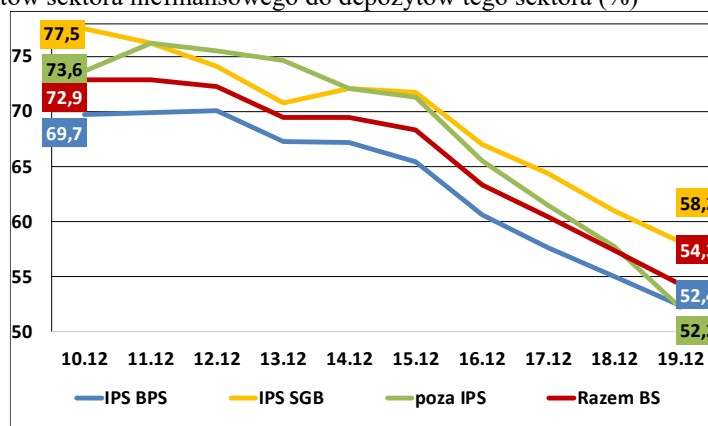
Depozyty w bankach spółdzielczych wzrosły w stosunku do grudnia 2018 r. o 9,9%, (w sektorze bankowym o 8,4%) do 135,2 mld zł.

Wykres 3.8 Banki spółdzielcze – dynamika i wartość depozytów

Największy wpływ na przyrost depozytów miały depozyty osób prywatnych – ich wzrost jest silnie skorelowany ze wzrostem depozytów ogółem. Było to związane ze wzrostem przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto od 2017 r., spadkiem bezrobocia oraz z wypłatami z programu 500+.

Wykres 3.9 Relacja kredytów sektora niefinansowego do depozytów tego sektora (%)

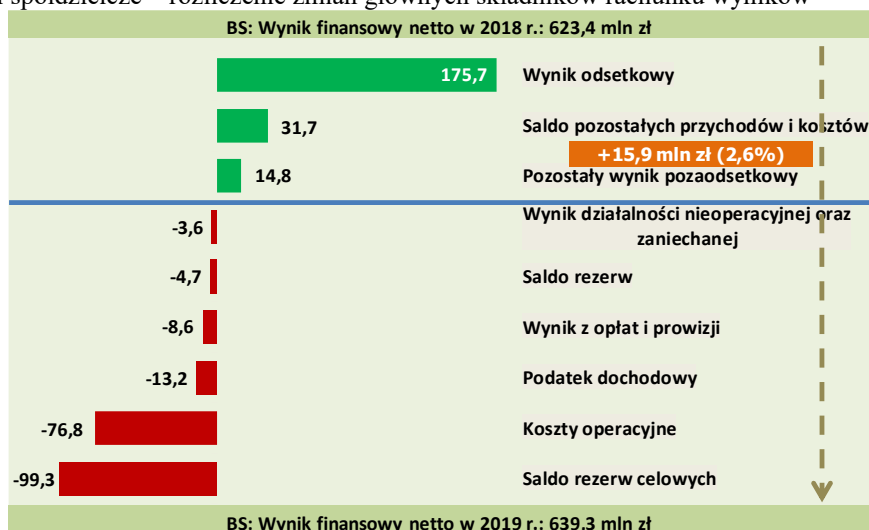

Nadwyżka depozytów nad kredytami jest lokowana w bankach zrzeszających oraz w instrumentach dłużnych.

3.5 Wyniki finansowe i efektywność

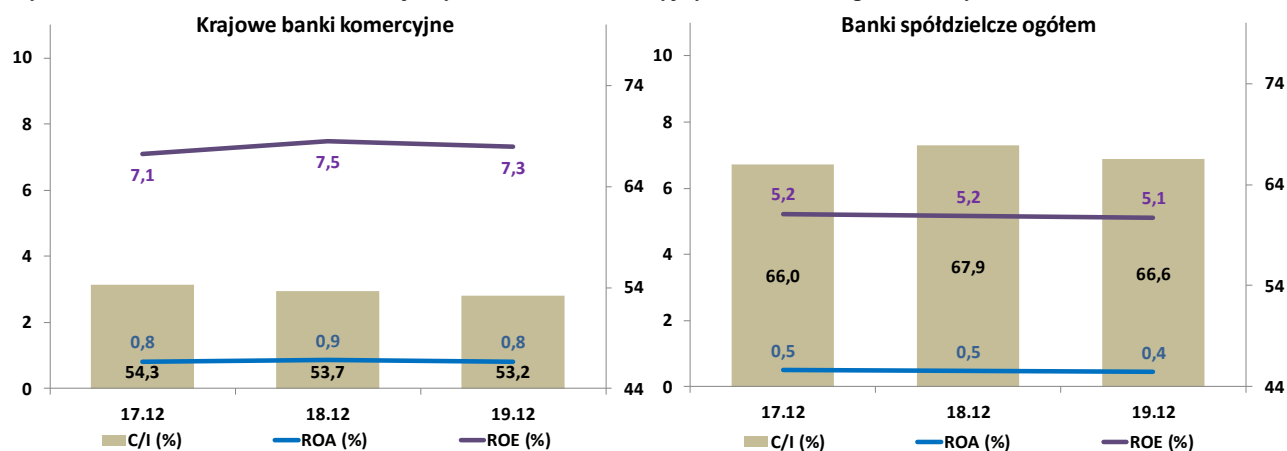
Wynik finansowy netto banków spółdzielczych zwiększył się w stosunku do grudnia 2018 r. o 2,6% (do 639,3 mln zł). Stratę netto w łącznej kwocie 122,0 mln zł poniosło 15 banków.

Wykres 3.10 Banki spółdzielcze – rozliczenie zmian głównych składników rachunku wyników

Głównym czynnikiem wzrostu były wynik odsetkowy i pozaodsetkowy. Drugim czynnikiem wzrostu były pozostałe przychody i koszty, czyli operacje jednorazowe. W konsekwencji nastąpił przyrost wyniku działalności bankowej o 3,8%.

Wykres 3.11 ROA, ROE oraz C/I krajowych banków komercyjnych i banków spółdzielczych

Negatywnie na wynik oddziaływał wzrost salda rezerw celowych na należności o 15,3% w stosunku do grudnia 2018 r. oraz wzrost kosztów operacyjnych o 2,3%. Spowodowało to niewielki spadek wskaźników ROA i ROE mimo poprawy wskaźnika C/I.

Trzeba zwrócić uwagę na to, że w grudniu 2019 r. 14,6% (567,0 mln zł) wyniku odsetkowego banków spółdzielczych pochodzi od banków zrzeszających, a wynik odsetkowy otrzymany od banków zrzeszających przez banki spółdzielcze w 2019 r. był o 58,7 mln zł wyższy niż w analogicznym okresie 2018 r., co miało istotny – negatywny – wpływ na wyniki banków zrzeszających.

4 Banki zrzeszające

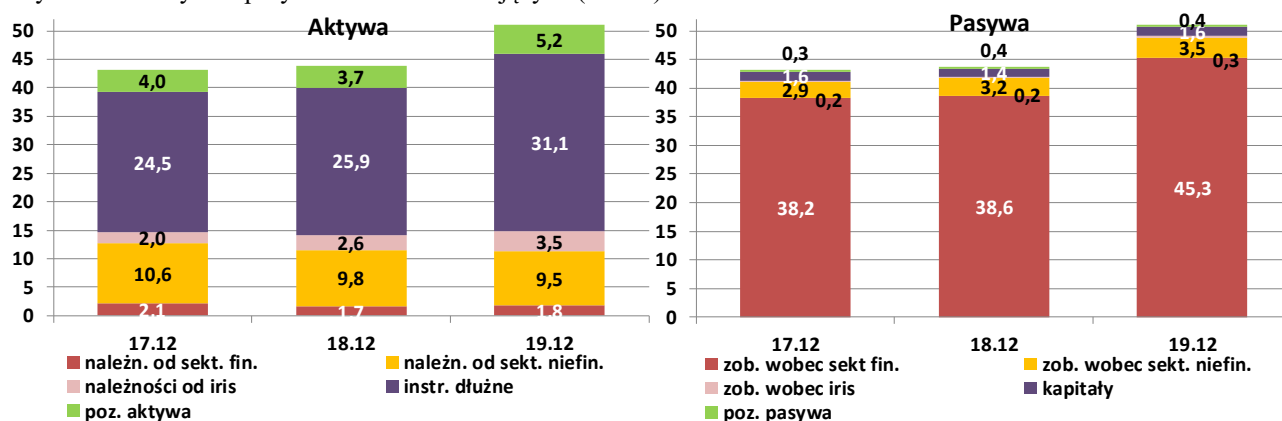
Suma bilansowa banków zrzeszających zwiększyła się od grudnia 2018 r. o 16,7% (o 7,3 mld zł, do 51,1 mld zł).

Główne zmiany po stronie pasywów to zwiększenie zobowiązań wobec sektora finansowego o 6,7 mld zł, zobowiązań wobec sektora niefinansowego o 0,4 mld zł oraz kapitałów o 0,2 mld zł.

Spośród zmian w aktywach banków zrzeszających wskazać należy:

- zwiększenie instrumentów dłużnych o 5,2 mld zł;
- zwiększenie pozostałych aktywów o 1,4 mld zł (kasa i operacje z NBP);
- zwiększenie należności od instytucji rządowych i samorządowych o 0,9 mld zł;
- zmniejszenie należności od sektora niefinansowego o 0,3 mld zł.

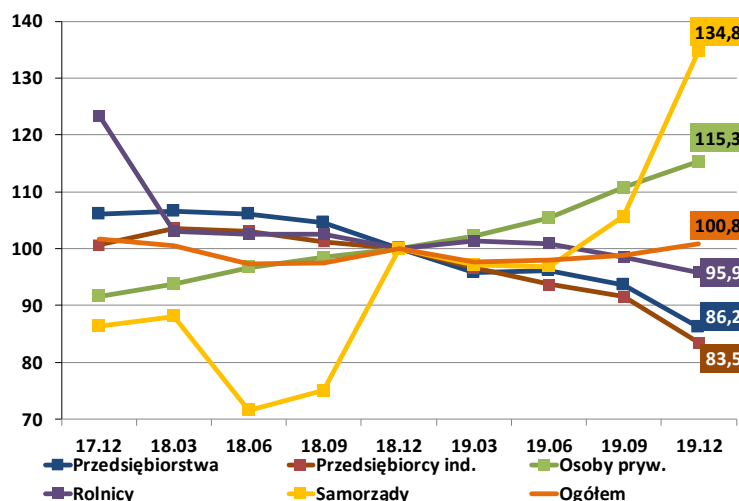
Wykres 4.1 Aktywa i pasywa banków zrzeszających (mld zł)

4.1 Kredyty i inne należności brutto od sektora niefinansowego i samorządowego

Należności brutto banków zrzeszających od sektora niefinansowego i samorządowego wzrosły w stosunku do grudnia 2018 r. o 0,8% i wyniosły 13,6 mld zł, zaś w przypadku samego sektora niefinansowego zmniejszyły się o 7,4%, do 10,0 mld zł.

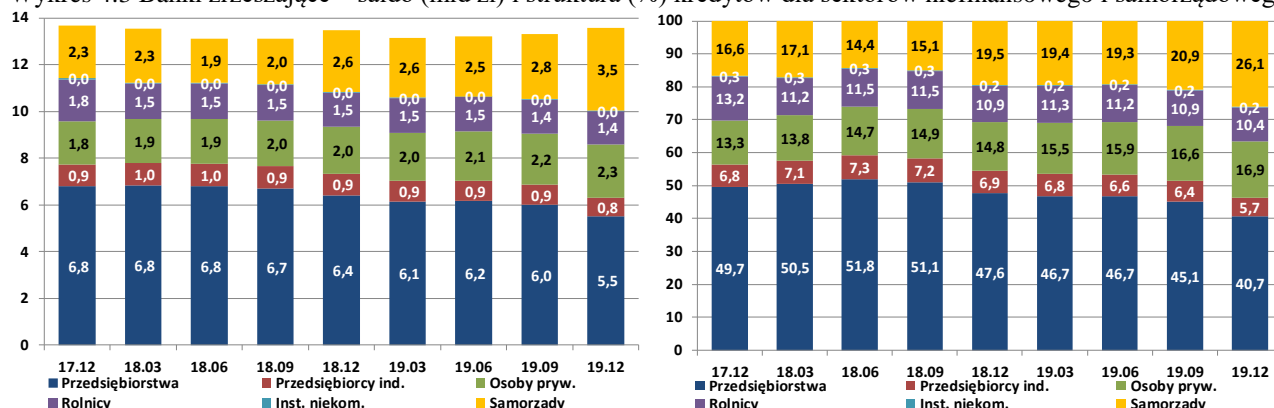
Wykres 4.2 Banki zrzeszające – dynamika należności od sektora niefinansowego i samorządowego wg podmiotów (2018.12 = 100)

W przypadku należności od sektora niefinansowego, podobnie jak w bankach spółdzielczych, najszybciej rosła należności od osób prywatnych, lecz wzrost ten jest niewielki.

Wysoka dynamika należności od samorządów spowodowana jest zwiększonym kredytowaniem samorządów przede wszystkim przez BPS SA.

Wykres 4.3 Banki zrzeszające – saldo (mld zł) i struktura (%) kredytów dla sektorów niefinansowego i samorządowego

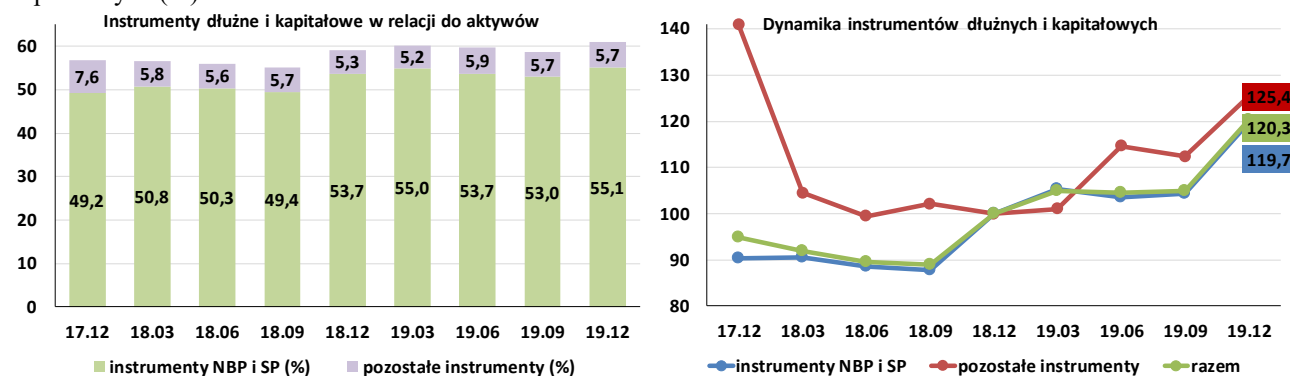
Jeśli chodzi o strukturę podmiotową, banki zrzeszające powielają strukturę banków spółdzielczych, zwłaszcza tych o aktywach większych niż 500 mln zł, przede wszystkim w przypadku finansowania przedsiębiorstw. Koncepcje dotyczące funkcjonowania zrzeszeń, szczególnie po utworzeniu systemów ochrony, zakładają stopniowe ograniczanie samodzielnej działalności kredytowej banków zrzeszających. Dotyczy to w szczególności SGB-Bank SA, którego strategia zakłada ograniczenie działalności kredytowej głównie do kredytów udzielanych w konsorcjach ze zrzeszonymi bankami spółdzielczymi.

4.2 Instrumenty dłużne

Zmiany dwóch podstawowych składników bilansów banków zrzeszających (tzn. instrumentów dłużnych i kapitałowych oraz zobowiązań wobec sektora finansowego, czyli głównie wobec banków zrzeszonych) są ze sobą ściśle powiązane.

Instrumenty dłużne w bankach zrzeszających – zwłaszcza bony NBP i obligacje SP – pełnią głównie rolę zabezpieczenia płynności dla banków spółdzielczych zrzeszonych.

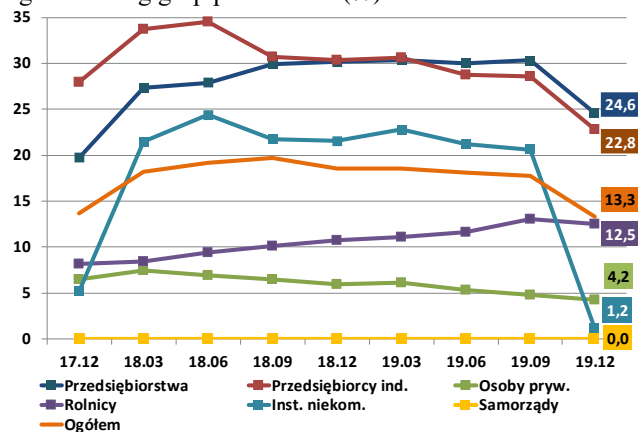
Wykres 4.4 Banki zrzeszające – dynamika (2018.12 = 100) oraz udział w aktywach instrumentów dłużnych i kapitałowych (%)

4.3 Jakość należności banków zrzeszających od sektora niefinansowego

Należności banków zrzeszających od sektora niefinansowego odznaczają się dużo gorszą jakością niż banków spółdzielczych.

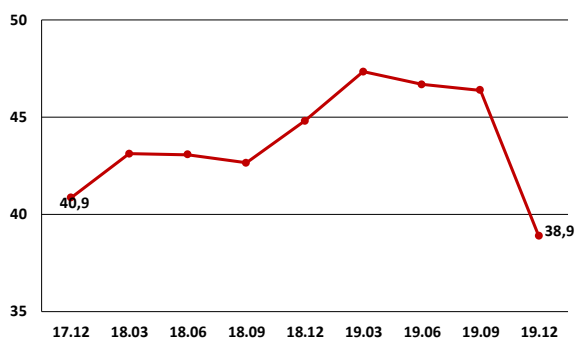
Wykres 4.5 Banki zrzeszające – udział należności ze stwierdzoną utratą wartości w należnościach od sektora niefinansowego i samorządowego – według grup podmiotów (%)

W stosunku do grudnia 2018 r. nastąpiła poprawa jakości należności banków zrzeszających od sektora niefinansowego oraz samorządów.

Zmniejszył się natomiast poziom wyrezerwowania należności od sektora niefinansowego z 44,8% do 38,9% w grudniu 2019 r.

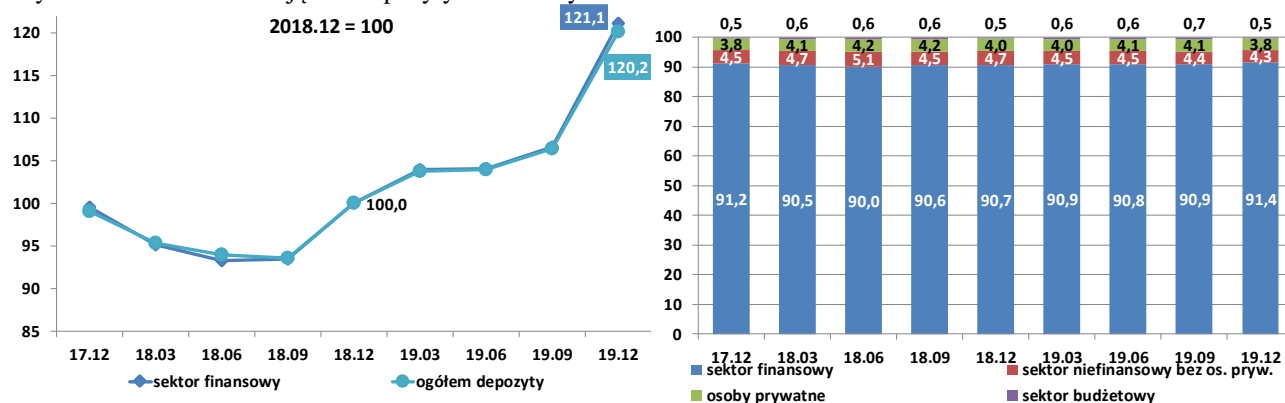
Wykres 4.6 Poziom wyrezerwowania należności od sektora niefinansowego ze stwierdzoną utratą wartości w bankach zrzeszających

4.4 Źródła finansowania działalności – depozyty banków zrzeszających

Depozyty w bankach zrzeszających wzrosły w stosunku do grudnia 2018 r. o 20,2% (tj. o 6,6 mld zł, do 39,4 mld zł). Są one silnie skorelowane z depozytami składanymi przez banki zrzeszone.

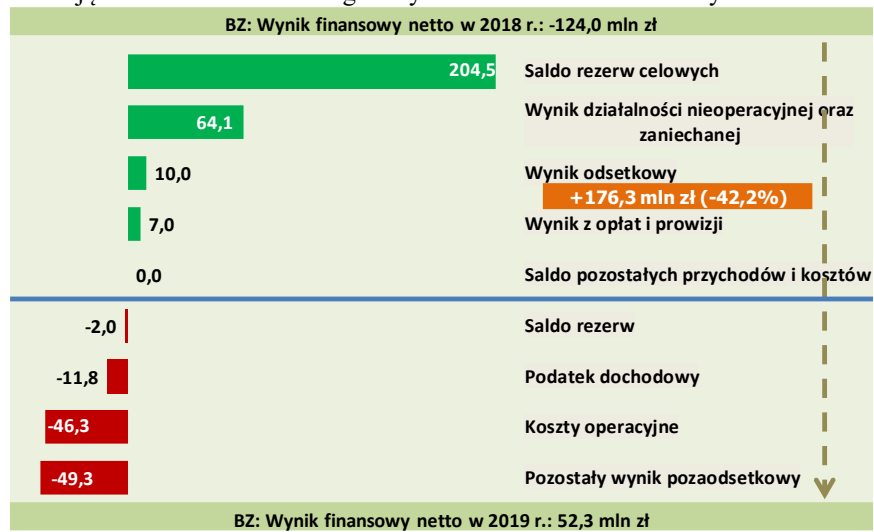
Wykres 4.7 Banki zrzeszające – depozyty oraz ich dynamika i struktura

4.5 Wyniki finansowe i efektywność banków zrzeszających

Banki zrzeszające na koniec grudnia 2019 r. wykazały zysk netto w kwocie 52,3 mln zł.

Wykres 4.8 Banki zrzeszające – rozliczenie zmian głównych składników rachunku wyników

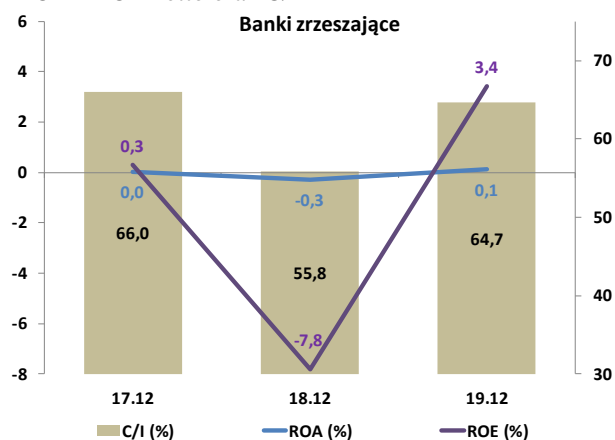

Dodatni wynik netto jest skutkiem zmniejszenia kwoty rezerw i odpisów w ciągu 2019 r. i sprzedaży części należności zagrożonych.

4.6 Efektywność

Wskaźniki efektywnościowe wskazują na niestabilną sytuację banków zrzeszających.

Wykres 4.9 Banki zrzeszające – ROA i ROE netto oraz C/I

5 Sytuacja płynnościowa – normy LCR

Od 1 października 2015 r. obowiązuje Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2015/61 z dnia 10 października 2014 r. uzupełniające rozporządzenie CRR w odniesieniu do wymogu pokrycia wpływów netto dla instytucji kredytowych. Rozporządzenie delegowane wskazuje, że instytucje kredytowe zobowiązane są do utrzymywania wskaźnika pokrycia wpływów netto (wskaźnika LCR) na poziomie 100% od dnia 01.01.2018 r.

Bank, który nie spełnia wymogów w zakresie LCR, zobowiązany jest powiadomić o tym właściwe organy i przedstawić tym organom plan szybkiego przywrócenia zgodności z normą, a także codziennie – na koniec każdego dnia roboczego – przekazywać informacje na temat poziomu wskaźnika i jego składowych.

Norma LCR została określona w rozporządzeniu CRR i wprowadzona do polskiego prawa art. 94 ustawy o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym.

Banki uczestniczące w IPS mogą – na podstawie art. 8 CRR oraz po uzyskaniu indywidualnych zgód KNF – stosować wskaźnik zagregowany dla całej grupy. Banki te w dniu 31 grudnia 2019 r. spełniały normę LCR lub korzystały ze wskaźnika zagregowanego dla całego IPS.

Wszystkie banki spółdzielcze działające poza IPS spełniały indywidualną normę płynności określoną w rozporządzeniu CRR.

6 Fundusze własne

Fundusze własne banków spółdzielczych w stosunku do grudnia 2018 r. wzrosły o 3,0% do 12,4 mld zł.

Łączny współczynnik kapitałowy banków spółdzielczych wyniósł 17,7%, w grudniu 2018 r. i w grudniu 2019 r. Natomiast współczynnik Tier1 16,8% w grudniu 2018 r. i 17,0% w grudniu 2019 r.

Fundusze własne wyższe niż równowartość 5 mln euro posiadały w grudniu 2019 r. 192 banki wobec 185 w grudniu 2018 r.

Tabl. 6.1 Rozkład liczby banków spółdzielczych według przedziałów łącznego współczynnika kapitałowego

- 8% TCR wg CRR - 12,875% TCR ze wszystkimi buforami obowiązujący w 2018 r. - 13,5% % TCR ze wszystkimi buforami obowiązujący w 2019 r.	Łączny współczynnik kapitałowy - 2018.12	Łączny współczynnik kapitałowy - 2019.12
TCR < 8%	5	4
8% ≤ TCR < 12,875%	10	6
12,875% ≤ TCR < 13,5%	7	3
TCR ≥ 13,5%	526	525

Fundusze własne banków zrzeszających na koniec grudnia 2019 r. były wyższe o 19,7% niż w grudniu 2018 r. i wyniosły 2,1 mld zł. Kapitał Tier I stanowił 69,9% funduszy własnych (75,5% w grudniu 2018 r.).

Dane liczbowe

Szczegółowe dane liczbowe sektora banków spółdzielczych dostępne są na stronie Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego: https://www.knf.gov.pl/publikacje_i_opracowania w zakładce dane statystyczne.

Opracowano w Zespole Metodyk i Analiz Departamentu Bankowości Spółdzielczej.